

LĪDZŠINĒJIE PĒTĪJUMI PAR MIGRĀCIJU

11.05.2016

Svetlana Djačkova
Latvijas Cilvēktiesību centra pētniece

PĒTĪJUMI PAR BĒĢLIEM

- ANO Begļu aģentūras (UNHCR) pētījums “Bēgļu integrācija Latvijā: līdzdalība un iespējošana”, 2014.g.oktobris – 2015.g.janvāris (sadarbībā ar Kultūras ministriju un “Patvērums “Drošā māja”)
- LR Tiesībsargs “Pētījums par personu, kam ir piešķirts alternatīvas statuss, pieejai sociālajai palīdzībai un sociālajiem pakalpojumiem”, 2012

UNHCR PĒTĪJUMS

- **Bēgļu integrācijas definīcija (UNHCR):**
“dinamisks un daudzdimensiju divvirzienu process, kurā ir nepieciešama visu iesaistīto pušu līdzdalība, citastarp no bēgļu puses ir jābūt gatavībai piemēroties vietējai sabiedrībai, tajā pašā laikā saglabājot savu kultūridentitāti, bet no vietējās sabiedrības un valsts institūciju puses ir jābūt gatavībai pieņemt bēgļus un apmierināt šīs daudzveidīgas sabiedrības grupas vajadzības.”

UNHCR PĒTĪJUMS

- **Metodes:**
 - Normatīvo aktu analīze, pārskats par rīcībpolitiku, institūciju lomu un atbildību atbilstoši starptautiskajiem standartiem
 - Intervijas ar valsts iestāžu un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, kuri strādā bēgļu integrācijas jomā
 - Fokusa grupas diskusija ar 23 bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu

UNHCR PĒTĪJUMS

○ Galvenie secinājumi:

- **Valsts pabalsts** (uz to brīdi EUR 256 pieaugušajiem) **nav pietiekošs**, jo nesedz pamatvajadzības un tiek izmaksāts samērā īsu laiku (12 mēnešus bēgļiem un 9 – personām ar alternatīvo statusu), ņemot vērā nepieciešamību apgūt valsts valodu un atrast darbu.
- **Problēmas atvērt bankas kontu** (novēlota pabalstu iemaksa, bankas ne vienmēr akceptē personas apliecinājošo dokumentu). Svarīga ir valsts iestāžu pārstāvju/pavadoņu klātbūtne.
- **Pieklūve augstākajai izglītībai ir ierobežota**, jo bēgļiem par to ir jāmaksā.
- **Ierobežota skolu** ar latviešu mācību valodu izvēle nepilngadīgajiem (izglītība tika nodrošināta skolās ar krievu mācību valodu).

UNHCR PĒTĪJUMS

- **Nav centralizēta latviešu valodas apmācības sistēma** (uz to brīdi netika sistemātiski nodrošināti valodas kursi PMIC); informācijas trūkums par kursiem; maksa par kursiem; pielāgoto mācību programmu trūkums (atšķirīgs zināšanu līmenis grupā, iespēju trūkums apgūt augstāko zināšanu līmeni, skolotāju angļu valodas zināšanu trūkums).
- **Personām ar alternatīvo statusu ir mazāk tiesību un vairāk integrācijas problēmu**, salīdzinot ar bēgļiem (viņi saņem ļoti ierobežotu sociālo palīdzību no pašvaldībām, problēmas atrast darbu un mājokli dēļ legālā statusa (izīrētāju neizpratne), samaksāt valsts nodevu uzturēšanas atļaujas pagarināšanai, informācijas trūkums par šo procedūru, tiesības uz ģimenes apvienošanas pēc 2 gadiem).
- **Problēmas atrast mājokli, apmaksāt īri, diskriminācija, īpašnieku nevēlēšanās, lai bēgļi deklarētos dzīvoklī**

UNHCR PĒTĪJUMS

- **Nopietnas problēmas atrast darbu:** valsts valodas u.c. valodu nepietiekošās zināšanas, ārzemēs iegūtās kvalifikācijas/diplomu neatzīšana, darba devēju diskriminējošā attieksme, informācijas trūkums par darba tirgu. Nelegālie darbi un ļoti zemas algas.
- **Gadījumi, kad piekļuve veselības aprūpes pakalpojumiem** bija ierobežota dēļ valodas barjeras, medicīnas darbinieku nelabvēlīgās attieksmes un zemās izpratnes par bēgļiem, viņu tiesībām un vajadzībām.
- **Nepieteikoša informētība par savām tiesībām.**
 - **Tiesībsarga pētījums:** neinformētība par sociālās palīdzības saņemšanas iespējām; valsts pabalsta saņemšanas kārtību un ilgumu; kur vērsties pēc veselības aprūpes pakalpojumiem.
- **Sākotnējā aizturēšana, nelabvēlīgā attieksme** samazina motivāciju integrēties.
- **Koordinētās politikas trūkums,** vajadzība pēc dažādu institūciju lomas un atbildības precizēšanas.

UNHCR PĒTĪJUMS

- **Galvenās rekomendācijas:**
 - bēgļu integrācijas programmas pieņemšana un īstenošana;
 - vienas pieturas aģentūra informēšanai;
 - apmācība un informācija dažādām profesionāļu grupām (ierēdņi, pašvaldību darbinieki, medicīnas darbinieki, skolotāji, bankas sektors, mediji utt.);
 - individuālā pieeja darba meklēšanā un darba plāni;
 - dialogs ar darba devējiem;
 - diplomu, sertifikātu un grādu atzīšanas procedūru pārskatīšana;
 - valsts valodas apguves sistēmas izveide; iespēja apvienot valodas un ar nodarbinātību saistītās mācības;
 - bēgļu bērnu izglītības stratēģijas izstrāde;
 - informācija bēgļiem par viņu tiesībām dažādās jomās; ievadkurss par Latviju;
 - palīdzība mājokļa atrašanā;
 - tulkošanas pakalpojumi; u.c.

PĒTĪJUMS “TREŠO VALSTU PILSONU PORTRETS LATVIJĀ”

- **Pētījuma veicējs:** Baltijas Sociālo ziātņu institūts sadarbībā ar Kultūras ministriju un Sabiedrības integrācijas fondu, 2015.g.
- **Metodes:**
 - sekundāro datu (statistikas u.c.) un normatīvo aktu analīze
 - trešo valstu valstspiederīgo aptauja (478 respondenti, lielākā daļa ar termiņuzturēšanas atļaujām)
 - latviešu valodas kursu gadījumu izpēte
 - imigrantu investoru padziļinātās intervijas

PĒTĪJUMS “TREŠO VALSTU PILSONU PORTRETS LATVIJĀ”

- **Galvenie secinājumi no aptaujas:**
 - **Galvenie ierašanās iemesli:** ģimenes apvienošanās (52%), nekustāmā īpašuma iegāde (22%), mācības (12%), darbs (8%).
 - **Vēlme palikt Latvijā:** 60% vēlētos palikt Latvijā pavisam; ap 1/3 – ilgāk kā 5 gadus.
 - *Intervijas ar investoriem:* negatīvie apstākļi izcelsmēs valstī vai darba vai biznesa iespējas, brīvība un drošība nosaka motivāciju dzīvot Latvijā.
 - **Nodarbinātība:** 40% aptaujāto strādā (visbiežāk kā darba ņēmēji; arī pašnodarbinātie vai uzņēmuma īpašnieki/lizīpašnieki); ap pusu strādā citā profesijā, 23% - savā profesijā (tirdzniecības, ēdināšanas un tūrisma joma; izglītības un veselības joma; transporta, loģistikas un komunikācijas nozare). 2/3 saņem algu, kas ir zemāka par vidējo valstī.
 - **Bezdarbs:** galvenais iemesls – latviešu valodas zināšanu trūkums; arī grūtības atrast darbu profesijā, valsts valodas prasības. 90% aptaujāto vēlētos strādāt.

PĒTĪJUMS “TREŠO VALSTU PILSONU PORTRETS LATVIJĀ”

- **Latviešu valodas apguve:** lielākā daļa aptaujāto (83%) jebkad ir mācījušies latviešu valodu (vēlme vai vajadzība iegūt pastāvīgās uzturēšanas atļauju (A2) līmenis); saziņa ar vietējiem iedzīvotājiem; vēlme strādāt.
- **Piederības sajūta Latvijai:** lielākā daļa (60%) jūtas ļoti cieši vai cieši sasiņti ar Latviju; 91% vēlētos apmeklēt integrācijas kursus.
- **Veselības aprūpe:** personām ar TUA nav tiesību uz valsts apmaksātu veselības aprūpi. 41% aptaujāto ar TUA norādīja uz grūtībām saņemt veselības aprūpi (32% nav saskārušies ar šādām grūtībām; 26% atzina, ka nav bijušas veselības problēmas).
- **Informētība par pakalpojumiem:** informācijas trūkums par veselības aprūpes pakalpojumiem (44%), sociālo un tiesisko aizstāvību (44%), iedzīvotāju ar TUA tiesībām un pienākumiem; darba meklēšanas iespējām; latviešu valodas apguves pakalpojumiem utt.

PĒTĪJUMS “TREŠO VALSTU PILSONU PORTRETS LATVIJĀ”

- **Kontaksti :** tikai ap 4% nedraudzējas ar vietējiem iedzīvotājiem. Kontaksti ir visbiežāk uz ielas, veikalā, sab.transportā. Ārpus mājas visbiežāk ir lietota krievu valoda; ap ¼ lieto angļu valodu un ap 1/4 – pārsvarā latviešu valodu.
 - *Intervijas ar investoriem:* integrēties ir vieglāk personām ar krievu valodas zināšanām. Iekļaušanos sabiedrībā ietekmē Latvijā pavadītais laika posms un latviešu valodas zināšanās.
- Ap 43% aptaujāto, īpaši vizuāli atšķirīgās personas, norādīja uz **diskriminējošo attieksmi** (visbiežāk uz ielas, sabiedriskajā transportā, valsts institūcijās, veselības aprūpes iestādēs) valstiskā statusa, etniskās vai reliģiskās piederības dēļ.

PALDIES PAR UZMANĪBU!

